

ГІГІЄНА ПЛАНУВАННЯ І ЗАБУДОВИ НАСЕЛЕНИХ МІСЦЬ

ОЦІНКА РОЗВИТКУ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ, РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ НАУКОВОЇ ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДУ «ІГМЕ НАМНУ» У 2008-2012 РР., ОБГРУНТУВАННЯ ЗАХОДІВ З ЇХ ОПТИМІЗАЦІЇ

*Савіна Р.В., Савицька О.І., Мартищенко Н.В., Новохацька С.М., Савон Л.В.
ДУ «Інститут гігієни та медичної екології імені О.М. Марзєєва НАМНУ», м. Київ*

Вступ. Першочергові завдання досліджень з гігієни навколишнього середовища полягають у вивченні взаємодії сучасного природного та соціального оточення зі станом здоров'я населення на основі широкого теоретичного бачення проблеми.

Згідно з пріоритетними напрямками розвитку медичної науки фахівці ДУ «ІГМЕ НАМНУ» розробляють Концепцію наукового забезпечення досліджень з гігієни навколишнього середовища в Україні, визначають мету, якісні та кількісні характеристики наукової продукції профільних наукових установ, місце та ефективність впровадження результатів досліджень.

ДУ «ІГМЕ НАМНУ» є Головною науковою установою державної санітарно-епідеміологічної служби України з проблем комунальної гігієни та гігієни навколишнього природного середовища; гігієни фізичних чинників; гігієни дітей і підлітків; біомоніторингу та генетичного моніторингу, соціально-гігієнічного моніторингу та інформаційних технологій.

Свою діяльність Головна установа здійснює на підставі завдань, які одержує від керівних органів, замовлень міністерств, відомств та організацій згідно із укладеними угодами та обсягами асигнувань, приділених для цієї роботи.

Мета роботи було проаналізувати результати наукових досліджень ДУ «ІГМЕ НАМНУ» за п'ять останніх років, запропонувати організаційні та науково-практичні заходи з підвищення ефективності наукових досліджень, прискоренню впровадження наукових розробок в практику роботи медичних закладів, а також використання досягнень медичної науки підприємствами та

установами різних галузей народного господарства.

Методи дослідження. При виконанні роботи використано експертно-аналітичні методи дослідження. Об'єктом дослідження були звіти з науково дослідних робіт, що виконувались в інституті протягом 2008-2012 років, паспорти та акти впровадження наукових розробок, звіти про організаційно-методичну діяльність співробітників наукових підрозділів.

Результати досліджень. Діяльність інституту була спрямована на визначення принципів, критеріїв та методів комплексної оцінки шкоди, що завдає здоров'ю населення забруднення довкілля.

Основними напрямками наукових робіт інституту є:

- гармонізація вітчизняної нормативно-методичної бази з вимогами ЄС;
- впровадження методології визначення ризику для здоров'я людей у практику пріоритетизації еколого-гігієнічних проблем;
- удосконалення гігієнічного регламентування шкідливих речовин та факторів, у т.ч. продуктів їх трансформації (комплексних, комбінованих, сполучених нормативів та добових навантажень);
- оцінка реальної загрози здоров'ю населення від впливу антропогенних чинників та обґрунтування системи профілактичних заходів;
- радіаційна безпека та протирадіаційний захист населення;
- медико-біологічна оцінка безпечного застосування наноматеріалів;
- створення системи соціально-гігієнічного моніторингу та відповідних баз даних;

- наукові основи гігієни харчування населення;
- наукові основи гігієни дітей та підлітків.

Робота інституту тісно пов'язана з потребами та запитам населення країни, розвитком народного господарства, тому наведені напрямки досліджень є актуальними та перспективними, вони постійно дискутуються та оновлюються.

До найбільш вагомих наукових здобутків колективу можна віднести удосконалення системи гігієнічної оцінки небезпеки забруднення навколишнього середовища і визначення першочергових заходів з первинної профілактики раку. Встановлено внесок окремих канцерогенів та значення шляху їх надходження до організму мешканця сучасного міста у формування ризиків ймовірного розвитку онкологічних захворювань.

Виявлено, що показники фонду і втрат здоров'я дитячого населення (на популяційному рівні) та потенціал здоров'я кожної дитини (на індивідуальному) залежать від ступеня техногенного навантаження на довкілля та екологічних умов в місцях проживання. Визначена роль поведінкових чинників (спосіб життя та шкідливі звички) у формуванні потенціалу здоров'я дітей. Обґрунтовано підходи до збереження потенціалу здоров'я дитячого населення з урахуванням екологічних, поведінкових та інших здоров'яформуючих чинників на засадах сучасного напрямку профілактичної медицини – сприяння здоров'ю.

Вперше в Україні досліджено кількісні параметри переносу природних радіонуклідів від їх вагомих джерел до організму людини повітряним, харчовим та водним шляхами. Розроблено заходи щодо оптимізації радіаційного захисту населення м. Жовті води та Дніпродзержинськ від впливу уранових хвостосховищ. Створено уніфіковані методики вимірювання вмісту природних радіонуклідів в об'єктах навколишнього середовища на основі рідинно - сцинтиляційного лічення та методу гамма-спектрометрії. Даний комплекс методик дозволяє сформуванню бази даних, необхідну для радіаційного контролю довкілля та зменшення опромінення людей; вони характеризуються сучасністю, економічністю, високою чутливістю, продуктивністю та універсальністю.

Запропоновано принципово нову класифікацію ґрунтів, яка враховує гігієнічні критерії оцінки стану ґрунтів, і є зручною при використанні в практичній діяльності лікарів, екологів, аграріїв. Рекомендовано для застосування новітні технології поводження з ТПВ, накопиченими на сміттєзвалищах та полігонах України.

Визначено параметри електромагнітного та іонізуючого випромінювання, що створюється засобами транкінгового зв'язку, та розроблено проекти удосконалених нормативно-методичних документів гігієнічної регламентації такого випромінювання.

Вдосконалено гігієнічні критерії оцінки факторів ризику використання підземного простору (шум, освітленість, хімічне, біологічне забруднення, вентиляція, мікроклімат) для розміщення громадських об'єктів. Розроблено санітарно-епідеміологічні рекомендації до проектування, будівництва і експлуатації об'єктів громадського призначення, які розташовані в підземному просторі.

Новим напрямком наукових досліджень інституту стало обґрунтування методики медико-біологічної оцінки безпечного застосування наноконпозицій на основі металів. Серед отриманих результатів – виявлення високої антимікробної активності наночасток срібла в стабілізованих колоїдних розчинах. Запропоновано методичні підходи до вивчення розчинів цитратів металів як продуктів аквананотехнології. Перспективним є використання таких цитратів металів для збагачення харчових продуктів щоденного споживання.

З метою наукового обґрунтування заходів із забезпечення контролю якості та безпеки продукції у відповідності до міжнародних стандартів створено порівняльну базу даних та обрано критерії співставлення норм діючого законодавства України, Росії та країн ЄС щодо поводження з продукцією. Встановлено, що заходи із забезпечення контролю якості дієтичних добавок не можуть гарантувати якість та безпечність такої продукції на ринку України. Доведено необхідність підготовки та введення до Державної фармакопеї України окремого розділу "Дієтичні добавки". Створено та впроваджено систему управління якістю лікарських засобів з урахуванням вимог ДСТУ ISO

9001:2009 (видано відповідні методичні рекомендації).

Вирішуючи проблеми гігієни дітей та підлітків, здійснювалась гігієнічна оцінка зорового навантаження дітей шкільного віку, що формується при роботі з підручниками на паперових і електронних носіях. Встановлено закономірності функціональних зрушень в організмі дітей залежно від якості підручників та вікових особливостей школярів, тривалості читання, способу подачі та об'єму інформаційного матеріалу; показників якості поліграфічного оформлення підручників. Результати роботи стали основою для розробки проекту нормативного документу «Державні санітарні правила і норми. Гігієнічні вимоги до візуального та шрифтового оформлення підручників на паперових та електронних носіях». Розроблено концептуальні підходи до фізичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах та програму профілактики порушень опорно-рухового апарату учнів – вагомий здоров'язберігаючий захід, який може впроваджуватись без додаткових фінансових затрат. Запропоновані методичні підходи до оцінки програм з фізичного виховання, рівня рухової активності, уроку фізкультури, показників адаптаційно-резервних можливостей та опорно-рухового апарату школярів є перспективними для використання у скринінгових та моніторингових дослідженнях.

Певним узагальненням результатів наукових досліджень є обґрунтування інформаційної технології оцінки та прогнозування здоров'я населення для соціально-гігієнічного моніторингу України. Розроблено та опрацьовано математичні методику аналізу та виявлення проблемних територій, залежностей в системі «довкілля – здоров'я населення», оцінки та розрахунку змін здоров'я в економічній шкалі, які доцільно використовувати при визначенні ефективності тактичних та стратегічних заходів з метою зміцнення здоров'я нації.

В рамках виконання Загальнодержавної програми «Питна вода України» на 2006-2020 рр. дано гігієнічну оцінку якості води централізованих систем питного водопостачання та фасованих питних вод щодо відповідності чинним санітарним нормам. Визначено перелік забруднювачів, пріоритетних

для джерел питного водопостачання в Україні, що підлягатимуть обов'язковому контролю у питній воді.

Уперше в країні розроблено та затверджено ДГН «показники безпеки та якості фасованої питної води», а також проекти ДСТУ «вода питна централізованого питного водопостачання»; „вода питна фасована та з пунктів розливу”.

Доведено ефективність розробленої за участю фахівців інституту промислової технології підготовки питної води із солонуваної води ісаківського водосховища, яка запроваджена на алчевському водоочисному заводі. Обґрунтовано оптимальні дози реагентів й режимні параметри роботи очисних споруд, які гарантуватимуть отримання якісної питної води.

У відповідності із завданнями Міжгалузевої комплексної програми «Здоров'я нації» на 2002–2011 роки, Головною науковою установою з реалізації якої призначено ДУ «Інститут гігієни та медичної екології ім. О.М. Марзеєва НАМНУ», досліджено умови життєдіяльності дітей з різними порушеннями у стані здоров'я в спеціальних школах-інтернатах. Встановлено, що існуючі архітектурно-планувальні рішення, матеріально-технічна база та укомплектованість медичними кадрами не забезпечують належну організацію навчально-виховної та лікувально-профілактичної роботи по збереженню і зміцненню здоров'я вихованців цих закладів.

Продовження досліджень наслідків аварії на ЧАЕС дозволило виявити підвищення частоти усіх вроджених вад розвитку серед живонароджених, а також частоти дифузного нетоксичного зобу серед жінок, що проживають у радіоактивно забруднених населених пунктах Житомирської області в порівнянні з «чистими» територіями.

Проаналізовано результати проведених довгострокових спостережень за вмістом пилку алергенних рослин в атмосферному повітрі різних країн. Підраховано осереднені концентрації пилкового забруднення атмосферного повітря для м. Києва, Запоріжжя та Вінниці. Вивчено закономірності розповсюдження пилку в різних регіонах країни в залежності від метеорологічних умов та термінів палінації. Встановлено, що пікові концентрації пилку основних рослин для м. Києва

значно перевищують допустимий рівень алергенного ризику.

Подальші першочергові завдання досліджень з гігієни навколишнього середовища полягають у вивченні взаємодії сучасного природного та соціального оточення зі станом організму людини на основі широкого теоретичного бачення проблеми, що потребує розробки нових гіпотез, зокрема, концепції соціально-економічної обумовленості хвороб людини.

На відміну від природного середовища соціальні умови своєю новизною зумовлюють більш сильний вплив на організм, часто приводячи до зриву адаптаційних процесів та захворювань у людей.

Стратегія розвитку наукових досліджень з гігієни навколишнього середовища та медичної екології в ДУ «ІГМЕ НАМНУ» перш за все спирається на розуміння необхідності міжгалузевих підходів. На цій основі загроза здоров'ю людини від чинників довкілля має встановлюватися із застосуванням методології оцінки ризиків, методів аналітичної епідеміології з молекулярно-генетичними методиками та оцінкою шкоди, що нанесена здоров'ю. Проведення економічних оцінок в сфері управління ризиком, а також здійснення постійного моніторингу реалізації планів в сфері гігієни оточуючого середовища сприятиме встановленню зв'язків між людською діяльністю, її впливом на стан довкілля та реакцією суспільства. Загроза розповсюдження нових інфекцій та широке застосування генетично модифікованих харчових продуктів, впровадження нанотехнологій і нових матеріалів у виробництво, зростаюча міжнародна кооперація і торгівля, глобалізація технологічних, інформаційних, екологічно- і соціально небезпечних процесів – це основні фактори, що впливають на тенденції поступового розвитку і результативність наукової діяльності установи.

На сьогоднішній день в Україні в цілому спостерігається певний кадровий «голод». Доля вчених найбільш продуктивного віку зменшується, причому збільшення середнього віку наукових кадрів спостерігається як в наукових організаціях, так і у вузівському секторі науки. На цей час середній вік науковців країни – близько 50 років, кандида-

тів наук – 55, докторів наук – більше 60 років. В подальшому постає загроза розриву наступності поколінь та втрати наукових шкіл.

В інституті наукові дослідження виконують 355 осіб, з них 220 – науковці, серед яких: 30 докторів наук (1 – академік НАМНУ, 1 – член-кореспондент НАМНУ, 13 професорів), 61 кандидат наук. Середній вік працюючих: докторів наук – 64 роки, кандидатів наук – 53 роки.

Кількість молодих вчених до 35 років – 52 (серед них – 1 доктор та 8 кандидатів наук).

Деяке постаріння кадрового складу науковців, що спостерігається не тільки в ДУ «ІГМЕ НАМНУ», але й у вітчизняній медичній науці в цілому, знижує коефіцієнт корисної дії досліджень. Тільки підвищення авторитету науки та ресурсного забезпечення наукових досліджень може сприяти подальшому залученню талановитої молоді до наукової праці в сфері медицини.

Інститут готує докторів і кандидатів наук за спеціальністю 14.02.01 «Гігієна та професійна патологія» (медичні науки та біологічні науки) не тільки для роботи в установі, але й для забезпечення висококваліфікованими кадрами інших наукових та практичних закладів в галузі охорони здоров'я. На базі ДУ «ІГМЕ НАМНУ» працює Спеціалізована Вчена рада 26.604.01 «Гігієна» із захисту дисертацій, де концентруються всі наукові роботи НДІ та ВУЗів країни з еколого-гігієнічної безпеки.

Кардинальне вирішення питання приваблювання здібної молоді у сферу науки полягає у створенні чіткої та стабільної перспективи кар'єрного росту, що припускає гідний рівень оплати праці; можливість зайняти позицію наступного посадового рівня в рамках конкурсної процедури, яка реально враховує професійні досягнення; здатність вибору місця роботи за спеціальністю шляхом участі в конкурсах в різних організаціях.

Створення резерву на заміщення керівних посад є важливим розділом кадрової роботи кожного науково-дослідного закладу. Воно полягає в глибокому вивченні ділових та характерологічних особливостей наукового співробітника, визначенні його перспек-

тивності та підготовці необхідних умов для творчого зростання.

Питання підготовки резерву на заміщення наукових керівних посад, підбору, розстановки та використання наукових кадрів знаходяться під постійним контролем Вченої ради та громадських організацій установи. За останні п'ять років з резерву на заміщення керівних посад було висунуто 4 фахівця. Перспективний план підготовки наукових кадрів інституту розроблений виходячи із таких розрахунків: кожний науковий підрозділ повинен очолювати доктор наук, в кожній науковій лабораторії слід готувати старшого наукового співробітника (асистента, доцента) – доктора наук.

Охорона здоров'я народу України може успішно реалізовуватися лише у тісній взаємодії практики з медичною наукою. Надійність, сучасність, компетентність санепідслужби завжди визначалася і буде визнача-

тися рівнем її наукового забезпечення. З урахуванням сучасних наукових досягнень колектив ДУ «ІГМЕ НАМНУ» обґрунтовує методологію профілактики інфекційних і неінфекційних захворювань, розробляє необхідні нові діагностичні методи та тест-системи.

Не менш важлива сторона діяльності – усунення законодавчих «прогалин», створення національної нормативної бази, орієнтованої на перспективу. Потребують термінового опрацювання санітарні норми і правила по будівництву висотних будинків, сміттєспалювальних заводів, нових видів економічної діяльності (міні-цехів, вугільних шахт, фермерських господарств, АЗС тощо).

В минулі п'ять років, як і завжди, найбільш вагомим результатом наукових досліджень інституту можна вважати підготовку та затвердження законодавчо-нормативних документів.

Таблиця 1. Показники впровадження результатів наукових досліджень.

Форма впровадження	2008	2009	2010	2011	2012
Нормативні документи	7	10	10	4	7
Методичні документи	9	20	10	15	14
Накази МОЗУ	12	4	6	3	3
Нововведення, включені до Інформаційного бюлетеня НАМНУ	17	10	17	9	6
Укази Президента, Постанови ВР та РНБО України	20	11	11	15	13
Постанови КМУ	10	14	16	13	13

Розроблено та впроваджено в практику 38 нормативних та 68 методичних документів, 28 наказів та постанов МОЗ України, 136 документів законодавчого характеру для Верховної ради, РНБО та Кабінету міністрів України.

Найважливішими серед нормативних документів є:

- Державні санітарні правила «Правила радіаційної безпеки при проведенні робіт у зоні відчуження і зоні безумовного (обов'язкового) відселення».
- ДБН «Будинки і споруди. Проектування висотних житлових і громадських будинків».
- Міждержавний нормативний документ «Правила експлуатації дністровських водосховищ».

- Державні санітарні правила і норми «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною».
- ДБН «Полігони зі знешкодження та захоронення токсичних відходів. Основні положення проектування».
- Державні санітарні норми та правила «Гігієнічні вимоги до розміщення, облаштування, обладнання та експлуатації перинатальних центрів».
- Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів із навчанням українською мовою. 1-4 класи. Розділ «Основи здоров'я».
- Державні санітарні норми і правила влаштування, утримання, обладнання та організації роботи закладів, які надають послуги з комп'ютерної ігрової діяльності дітям тощо.

Найбільш важливими методичними документами були: методичні вказівки щодо радіаційно-гігієнічного регламентування робіт на об'єктах колишнього Придніпровського хімічного заводу (ПХЗ); Оцінка ризику для здоров'я населення від забруднення атмосферного повітря; методичні рекомендації «Вимоги та рекомендації з належної практики для лабораторій з контролю якості лікарських засобів»; методичні рекомендації «Застосування йод казеїну в якості засобу групової та індивідуальної профілактики йоддефіцитних захворювань»; методичні рекомендації «Впровадження програми профілактики і корекції порушень опорно-рухового апарату «Красива постава дитини» в навчальний процес закладів дошкільної та середньої освіти» тощо.

За словами першого директора інституту академіка О.М. Марзєєва «Інститут комунальної гігієни є дітищем і гордістю української санітарної організації, її науковим центром, постійним консультантом і вірним помічником». Саме тому хвилює втрата тісних зв'язків між держсанепідслужбою та науковими установами гігієнічного профілю. Загрозливим є руйнування технологічних схем взаємодії чи розмежування функцій між держсанепідслужбою та іншими наглядовими і контрольними службами, відомствами, міністерствами, які не опікуються проблемами здоров'я населення країни, але їм передані функції держсанепідслужби. Навіть при так званому реформуванні санітарно-епідеміологічної служби та законодавчому обмеженні поля її діяльності вона залишається єдиною в країні системою, фахівці якої можуть оцінити загрози щодо порушення здоров'я населення в цілому та захистити його впровадженням профілактичних заходів.

Ефективність наукової діяльності передусім залежить від попиту на результати НДР. Твердження представників природничих наук про відсутність в Україні і світі ринку реалізації їхньої продукції не відповідає дійсності. В той же час провідні вчені НАМН та МОЗ України недостатньо ознайомлюють зі своїми творчими здобутками світову наукову спільноту шляхом видання за кордоном книжок, публікації журнальних статей у провідних наукових журналах світу,

участі в міжнародних фахових форумах. В той же час головним фактором розвитку медичної галузі є не самі інновації, а зростання обізнаності з ними потенційних споживачів. Дослідження стає науковою або соціальною інновацією лише тоді, коли одержує певне визнання в науковому суспільстві. Зовсім не всі наукові результати будуть інноваціями. Багаточисельні відкриття залишаються лише відкриттями «для себе», бо введення такої інновації в суспільство, як правило, супроводжується певними труднощами. Інші розробки мають обмежене коло застосування і виокремлюють тільки деякі питання для подальшої пошукової роботи. Інновації спочатку відкидаються можливими споживачами, і для того, щоб інновація була ними визнана, творець нового повинен бути достатньо наполегливим у досягненні своєї мети.

Загальна щорічна кількість публікацій (статті, тези) співробітників інституту коливається в межах 300, в тому числі у зарубіжних виданнях вона становить від 16 до 54 одиниць.

За п'ять років одержано 16 патентів на корисну модель, видано 27 монографій та посібників.

Систематично видаються: журнал "Довкілля та здоров'я" (4 номери на рік), збірник "Гігієна населених місць" (2 випуски на рік). Ці два періодичні видання входять до переліку ДАК України як фахові. Також щорічно виходить з друку збірка тез доповідей науково-практичної конференції "Актуальні питання гігієни та екологічної безпеки України" (Марзєєвські читання).

Впродовж 2008-2012 років фахівцями інституту організовано та проведено 7 науково-практичних конференцій, 14 семінарів для працівників практичної санепідслужби, лікарів лікувально-профілактичних установ, фармацевтів тощо.

За п'ять років в ДУ «ІГМЕ НАМНУ» на робочих місцях підвищили свою кваліфікацію 451 фахівець. Серед них – спеціалісти санепідслужби, лікарі-лаборанти, представники науково дослідних установ, ВУЗів країни; біологи, фармацевти, студенти-дипломники.

В останні чотири роки директор інституту академік НАМН України Сердюк А.М виконував обов'язки заступника голови

Міжвідомчої комісії з біобезпеки та біологічного захисту при РНБО України. Науковці інституту працювали у складі: міжвідомчої координаційної ради з фундаментальних і прикладних проблем медичної генетики МОЗ та АМН України; Національної комісії з радіаційного захисту населення України

при Верховній раді України; Ради з питань висотного будівництва при Київголоваархітектурі та проектування автоматизованих паркінгів при Мінрегіонбуді України; Національної комісії України з Кодексу Аліментаріус (постійне членство) тощо.

Таблиця 2. Інформаційні показники результативності виконання науково-дослідних робіт.

Показники	2008	2009	2010	2011	2012
Патенти	3	1	3	1	8
Інформаційні листи	5	9	14	10	27
Монографії та посібники	3	3	5	6	10
Статті та тези у вітчизняних наукових журналах та збірниках	252	292	261	284	351
Статті та тези у закордонних виданнях	38	29	23	16	54

Наукові дослідження в галузях гігієни довкілля мали міжнародне значення.

Серед співробітників інституту – член Комітету стандартів радіаційної безпеки МАГАТЕ; Всесвітньої Федерації фармацевтів; консультант у Environmental Defense (США) з впровадження методології ризику в Україні; експерт Світового банку з питань екології та охорони навколишнього природного середовища; член робочої групи з проекту розробки концепції реабілітаційного містечка «InterMedicalEcoCity»; Наукової Ради з гігієни та охорони здоров'я дітей та підлітків РАМН та Міністерства охорони здоров'я та соціального розвитку РФ; почесний професор Тверської медичної академії Федерального агентства з охорони здоров'я та соціального розвитку Російської Федерації.

Директор установи є почесним членом Академії медичних наук Польщі, Дійс-

ним членом Міжнародної медичної академії ім. А. Швейцера.

У найближчий час інститут, планує скласти дво- і багатосторонні угоди щодо співробітництва з провідними закордонними інституціями Японії, Швеції, США, Білорусії. Крім того, підготовлені заявки на участь у грантових проектах. Все це дасть можливість по-перше, збільшити кількість спільних публікацій і, по-друге, з'явиться можливість залучення коштів зарубіжних юридичних і фізичних осіб для виконання наукових досліджень.

Останнім часом співробітники інституту опановують нові напрямки наукового пошуку – це менеджмент в охороні здоров'я та науковий супровід проектів реабілітаційної медицини.

Висновки

Аналізуючи в цілому результати діяльності наукової установи за останні 5 роки, відмічаємо позитивну динаміку розвитку наступних її показників:

- кількість документів, що затверджують права на об'єкти інтелектуальної власності, отриманих в Україні та за кордоном;
- питома вага статей у наукових фахових журналах установи, опублікованих зарубіжними авторами;
- середньорічна вартість основних засобів наукової та науково-технічної діяльності;
- кількість монографій, енциклопедій, словників, підручників, посібників, виданих в Україні та за кордоном;
- внутрішні витрати для виконання наукових робіт.

Таким чином, Державна установа «ІГМЕ НАМНУ» має високий науковий потенціал та визнання в Україні і світі, формує державну наукову політику в галузі медицини, впливає

на науково-технічну політику галузей народного господарства, характеризується високим рівнем розвитку наукових досліджень та отриманих результатів для впровадження в практику народного господарства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Звіт ДУ «ІГМЕ НАМНУ» про наукову та науково-організаційну роботу за 2012 р. – Київ, – 2013. – 205 с.
2. Гігієнічна наука та практика: сучасні реалії: матеріали XV з'їзду гігієністів України, 20-21 вересня 2012 року (Львів) / під ред. акад. НАМНУ, проф. д.мед.н. А.М. Сердюка; акад. НАНУ та НАМНУ, проф., д.мед.н. Ю.І. Кундієва; чл.-кор. НАМНУ, проф., д.мед.н. М.Р. Гжегоцького. – Львів : Друкарня ЛНМУ імені Данила Галицького, – 2012. – 548 с.
3. Наукові засади Міжгалузевої комплексної програми «Здоров'я нації» : збірка наукових праць. Випуск 2 / за ред. Сердюка А.М. – К. : Деркул; – Софія, – 2009. – 376 с.
4. Державна санітарно-епідеміологічна служба України. – К. : Midas AG, – 2003. – 20 с.
5. Савіна Р.В. / Обґрунтування наукових підходів до планування досліджень з гігієни / Р.В. Савіна, О.І. Савицька, С.М. Новохацька, Л.І. Чабан, Н.В. Мартищенко // Актуальні питання гігієни та екологічної безпеки України : зб. тез доп. науково-практ. конф. – К., – 2012. – Вип.12. – С. 238-240.
6. Сучасна наука та технології: від фундаментальних досліджень до комерціалізації результатів НДДКР : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 10 березня 2010 р.). – К., Фенікс, – 2010. – 272 с.
7. Підсумки та перспективи діяльності проблемної комісії «Гігієна навколишнього середовища МОЗ та НАМН України напередодні 80-річчя з дня заснування базової установи – ДУ «ІГМЕ ім. О.М. Марзеєва НАМНУ / А.М. Сердюк, О.І. Волощенко, О.І. Савицька // Гігієна населених місць: зб. наукових праць. – К., – 2011. – Вип.57. – С. 3-8.

ОЦЕНКА РАЗВИТИЯ КАДРОВОГО ПОТЕНЦИАЛА, РЕЗУЛЬТАТИВНОСТИ НАУЧНОЙ, ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ГУ «ИГМЭ НАМНУ» В 2008-2012 гг. И ОБОСНОВАНИЕ МЕРОПРИЯТИЙ ПО ИХ ОПТИМИЗАЦИИ
Савина Р.В., Савицкая Е.И., Мартыщенко Н.В., Новохацкая С.Н., Савон Л.В.

Проведен анализ результатов научных исследований ГУ «ИГМЭ НАМНУ» за последних пять лет. Предложены организационные и научно-практические мероприятия по повышению эффективности научного поиска, действенного внедрения научных разработок в практику деятельности органов здравоохранения Украины, использования достижений медицинской науки предприятиями и учреждениями различных отраслей народного хозяйства. Изложены основные пути привлечения молодежи для работы в сфере гигиенической науки.

ASSESSMENT OF HUMAN RESOURCE CAPACITY DEVELOPMENT, EFFECTIVENESS OF THE SCIENTIFIC, INNOVATIVE ACTIVITY OF "IHME NAMSU" IN 2008-2012 AND RATIONALIZATION OF MEASURES FOR THEIR OPTIMIZATION
R.V. Savina, Ye.I. Savitskaia, N.V. Martyshchenko, S.N. Novokhatskaia, L.V. Savon

Analysis of the results of the scientific research of the SI "A.N. Marzeiev Institute for Hygiene and Medical Ecology, NAMSU" for the last five years has been performed. Practical and scientific-practical measures for an increase of the efficiency of the scientific search, effective implementation of the scientific development into practice of the activity of the bodies of public health of Ukraine, use of the achievements of medical science by the enterprises and institutions of different branches of national economy are proposed. The main ways of the attraction of the youth to the work into the sphere of hygienic science are demonstrated.